

Letnik III.

Št. 6.

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih 12. oktobra 1916

Z orožjem

Slika je originalen posnetek razglednice iz 10. skupine, ki je pravkar izšla pod naslovom: »Vojska v slikah«

Slike z bojišča.

XIX.

Do šotora.

Spisal Stanko Bor.

V dokolenskem snegu smo naskočili dobro zakopane sovražnika in bili odbiti. Stotnija je bila zdesetkovana, zato so nas vzeli iz prve bojne črte in poslali nazaj v malo, revno vasico.

Pobiti, topi in mrki smo prišli v vas. Še vedno so nam zveneli po ušesih klenci, ki smo jih čuli pred urami pri naskoku; še vedno so nam brneli po glavi trpki vtisi tistih trenutkov, ko so padali desno in levo ljudje ko snopje, ko so se rdečile cele plasti snega, ko so ranjenci v smrtnem boju dvigali roke s

Romunski kralj Ferdinand.

prošnjo, naj jih ne pustimo v sovražnih rokah; ali ni jih mogel nihče uslišati, ker so nas zasledovali.

Mehanično smo vlekli nože iz snega in jih zopet zarivali vanj; snežinke, ki so padale pogoste in velike na obraz in za vrat, nam niso razburile krvi, da bi se vzvalovila in razjezila, snežni metež nam ni mogel pregnati trpke pobitosti; na ole-

denele nože in roke, na premočeno telo nismo mislili.

Mislil, da sploh nisem ničesar mislil, premagán od silnega telesnega napora, še silnejšega duševnega napora, ki sem ga preživel pred urami. Ta duševni napor me je potrl docela, mi izbil slednje misli iz glave — nemo, topo sem prestavljal nože; šel sem, ker so šli drugi, šel sem, ker je bilo povelje, šel sem ko živina. Zdajzndaj se je sicer hotelo vzbuditi v glavi in mi zapeljivo šepetati: kaj bi, bodi vesel, da nosiš zdravo kožo nazaj iz tistega pekla! — Ali še ni dobro zašepetal do konca, sem že zopet padel v topost in malomarnost za vse na svetu in za samega sebe.

Sredi vasi smo obstali in stali naslonjeni na puške do teme. Poveljnik nas je hotel menda spraviti pod streho, ali brez uspeha. Samo pet, šest koč je štela vasica, par ovčjih hlevov in dve, tri kašče. Kar ni bilo zasedeno po brigadnem in polkovnem poveljstvu in štabu, je bilo napolnjeno z ranjenci.

Določili so nam torej mesto med dvema kočama pod milim nebom, iz katerega se je sul neprestano in vedno pogosteje sneg in sedal na naše potrpežljive glave in rame in hrbte.

Nekateri so kar sedli v sneg na mestu, kjer so ravno stali, drugi so pritisnili k tistima dvema kočama, da zakrijejo vsaj glavo.

Med zadnjimi sem bil i jaz. Naslonil sem se na steno, zdrknil tesno ob njej na zemljo, vržel plahto za šotor na nože, odpel pas, tornistre nisem vržel s hrbta, ker sem bil prelen za to, puško sem vržel preko nog.

Začutil sem naenkrat popolno onemoglost. Zaprl sem oči. Mislil nisem ničesar. Mir sem hotel imeti.

Ali miru ni bilo. Vkljub utrujenosti in prestanim neizmernim naporom se je eden ob steni zganil in se zaklel, da ne more zatisniti oči, ker ga zebe v nože.

Da, da, v nože že zebe, ali kdo bi bil tako neumen, da bi se ganil, če mu taka onemoglost leži v kosteh in sklepkih, da bi ne odprl ust, če bi slaščice deževale iz neba. Sicer pa postaja ta onemoglost telesu skoraj prijetna. Nič se ganiti, čutiti, kako leze onemoglost od glave do nog in od nog do glave, in koder enkrat leze, ni več občutka mraza in mokrote . . .

Ali tisti je le rogovilil in ni dal miru. In našel se je res eden, ki mu je pritrtil. Zedinila sta se, da postavita šotor.

In še več se jih je našlo, ki so vkljub vsej izmučenosti vstali, začeli odmetavati sneg in postavljati šotore.

Kar jezilo me je, ker nisem imel miru, morda tudi, ker bodo pod šotori na varnem pred snegom, jaz bom pa do jutra ves zameten.

Ali da bi se ganil in si našel tovariša, s katerim bi postavila šotor, nisem ni pomislil.

»Vseeno mi je!« sem mislil v trdovratnosti in zopet zaprl oči.

Nekdo je zašel na moje nože.

Jeza je vzkipela v meni.

»Kaj si slep, teslo!« sem zavpil.

Ali tisti se ni prav nič brigal za mojo opazko in je izginil v sneženi metež in temo.

To me je še bolj razjezilo.

Sedaj sem že začel zopet misliti. Ali sama jeza in trdovratnost so bile moje misli.

Ob steni koč ni bilo nobenega več, vsi so postavljali šotore.

Ker sem se vzdramil iz malomarnosti in onemoglosti, sem začutil mokroto po hrbtu in za vratom, ozeble nože in roke.

Zaklel bi — ali . . .

Ali sem smešen! Šotor ne bo prišel do mene! Kaj mi pomaga vsa trdovratnost, kaj mi pomaga, da si prigravarjam, da sem tako izmučen, da bi ne zmagal vstati, poiskati enega, da postaviva šotor! Kaj mi pomaga jeziti se na tiste, ki postavljajo šotore in ne dajo miru, če pa imajo prav. Nekateri že leže pod šotorom in se vesele, da ne pada sneg naravnost na njih telesa.

Jezno sem sunil plahto za šotor s svojih nog, da se mi je vsul sneg z nje na nože, pustil tornistro, kjer je bila, samo zlezal sem ven iz njenih jermenov, postavil puško na njo in jo zagnil s šotorom.

Stopil sem do šotorov in sem povpraševal, kdo še nima druga za šotor.

Nihče ni hotel priznati, da je osamljen. Tisti, ki so bili že gotovi s šotori, me niso ni poslušali; tisti, ki so jih šele postavljali, so bili nestrpnji, da pridejo prej pod platno, ki jih bo branilo pred snegom; morda jih je bilo nekaj, ki še niso imeli para, ali v tej mrzličavi naglici

— to sem vedel in čutil — bi bil jaz zadnji, ki bi ga vzeli za druga, zakaj vsak se je bal, da bi moral večino sam narediti.

Enoletni prostovoljci niso sloveli med njimi kot ljudje, ki radi in koristno primajo kako delo vroke. V meni je kipelo, najbolj jeza nad samim seboj, da sem zamudil priliko, ko so prvi začeli postavljati šotore.

Vrnil sem se k svoji tornistri, stisnil plahto za šotor pod pazduho in se znova napotil med ljudi. Sedaj sem že prosil, da se me eden usmili in doda svojo plah-to za šotor, da ga skupaj postaviva.

Romunski vojak na straži.

Zastonj. Samo malo jih je še bilo zunaj, drugi so vsi že izginili pod šotori, se stisnili in globoko dihali, da razgrejejo

prostor pod snegom. Obupaval sem! Po slednjem sredstvu sem segel: ponižal sem se in prosil tu in tam vstopa: da se me usmilijo, ker ne morem najti nikogar, ki bi že ne imel šotora; da nam bo topleje, če bomo trije; da se me naj za božjo voljo usmilijo, ker kaj naj začnem, revež, brez šotora v tem snežnem metežu vso noč? Svojo plahto za šotor dam, da jo razgrnemo po zemlji, da ne bomo ležali na mokrih tleh.

Ali ljudje od drugih vodov so zamrmljali, kje sem bil poprej, od mojega voda so me pomilovali, ali v vsakem šotoru — čudno — so bili že trije, ali pa pride tretji. Iz vsega pa je govorilo: Kje si bil poprej? Na gorko bi se vsak rad vlegel! Misliš, da je bilo nam lahko premagati onemoglost in izmučenost? Postavili smo šotore, udobno hočemo kraljevati v njih! Kdor ni delal, bo ostal zunaj.

Ker je ravno tedaj prišel narednik, da odvede ljudi h kuhinji, nekje na drugi strani vasi, so še slednji ljudje izginili v šotore in se potuhnili ko da že spijo, zakaj nikdo si ni želel capljati h kuhinji in vršiti tam potrebna dela.

Stiskal sem pesti in hotel vpiti od razdraženosti.

Naenkrat sem se spomnil svojih zvestih od roja, s katerimi sem nočil dosedaj vedno skupaj.

Stisnilo me je pri srcu. Tisti zvesti so ležali tam gori v gozdu, kjer smo naskočili. Mrtvi, ali težko ranjeni, da niso mogli za nami, da so ostali, kjer so se zgrudili.

Kakor temen, dušič oblak mi je legel ta spomin na glavo in srce. Klonil sem glavo in odšel do svoje tornistre, sedel nanjo, zavil noge v zasneženo plahto za šotor, potegnul kapo na ušesa in vtaknil desno roko v levi rokav premočenega plašča, levo v desni, se pritisnil k steni, stisnil zobe in zatisnil oči.

Moj Bog, ta vojna...

Pa zakaj sem se le dvignil in šel okoli beračit, da pridem pod šotor! Sedaj sem na tistem ko če se ne bi dvignil, ne na tistem, na slabšem, zakaj prvič me strašno peče, ker so bile vse prošnje zastonj, drugič so mi prišli na misel tisti grozni trenutki pri odbitem naskoku.

Trdovratno sem se skušal ubraniti vsem drugim mislim, samo tej ne: Vseeno mi je, kar se zgodi z menoj. Ali še ta misel ni hotela biti iskrena, da bi se potolažil in ogrel pri njej. Tuja in neprijazna je bila ta misel.

Poslušal sem, kako je klel in razgrajal narednik, ker ni spravil ljudi skup; poklical je vse podčastnike izpod šotora — jaz sem ravnodušno preslišal svoje ime — in jim bral levite; potem so morali podčastniki takorekoč vleči navidezno speče ljudi izpod šotorov in jih voditi k naredniku, s katerim so odšli h kuhinji, da prineso menažo na stotnijo.

Da, tako izmučeni smo bili, da ni niti beseda menaža več privlačevala.

Samo mir smo hoteli imeti.

In sklenil sem, da ne vstanem, ko pride menaža, in ne grem po svojo jed. Sicer bi po vseh človeških postavah že moral biti lačen, ker nisem dobil že štiriindvajset ur ničesar v želodec, ali kaj mi to mar! Samo da bom imel mir in mi ne bo treba vstajati in odpenjati od tornistre jedilne skledice in iti do kuharja in tam

čakati in se vrniti in jesti začinjeno s snežinkami, ki bi padale v menažo.

Mir, mir...

In mir je zavladal pri ostanku stotnije, dasi so vedeli, da pride v kratkem menaža, in je bil ob takih prilikah šum in pričakovanje veliko. Sedaj se ni nihče ganil.

Mrzlo mi je bilo po hrbtu, noge so pekle od ozeblina, ali krčevito sem stiskal zobe, da niso sklepetali, trdovratno sem se oklepal sklepa, da se ne ganem, pa naj pride, kar hoče...

Mili Bože, ta vojna...

Polagoma sem zopet začel čutiti onemoglost v udih in zaspanost, tudi oči ni bilo treba več siloma zatiskati, same so lezle skup in ostale zaprte...

Menda sem malo zadremal...

Naenkrat sem čul, da me nekdo kliče. Aha, sem pomislil, ne da bi se ganil,

»Ravno sem zaprl oči, pa me prebudi s svojim vpitjem!«

»Moram ga najti! Ali ga je kateri videl, ko je postavljaj šotor?«

»Le išči ga v snegu, pod šotorom ga ne najdeš! Gospod je prišel prosit, da ga vzamemo v šotor, ko smo bili gotovi! Da bi pomagal pri delu, a, tega ne, bi dobil žulje na rokah.«

»Išči ga po hišah, gospodu je gotovo preslabo spati pod šotorom na mokri zemlji!«

Stresel sem glavo, jo dvignil in naslonil na steno, odprl oči in zastrmel v gluho temo in sneg.

»Pošta je prišla zanj! Kje ga le dobim?«

»Išči, samo ne vpil!«

Le naj čaka pošta do jutri! Moje razpoloženje ni, da bi vzel pismo od dragih v roke in si še bolj grenil trpke trenutke.

Albanski vojni ples.

ali odprl sem oči, bo že zopet treba na kako patroljo. Ali ne najdete me, ne priključete me! Nisem iz železa, da bi mogel po vseh teh naporih še kaj storiti.

Ne odzovem se!

»Enoletni prostovoljec, enoletni prostovoljec... enoletni prostovoljec...«

Le me kliči, dnevni desetnik! Ne dam ti odgovora!

»Pa le kje ste?... Ali je pod tem šotorom enoletni prostovoljec?... Ali je pod tem?... Vraga vendar, kje je? V bitki ni padel, videl sem ga, da je prišel nazaj! He, ali je pod tem šotorom enoletni prostovoljec?«

»Kaj nam ne daš miru! Ni ga tu!«

»Ali veš morda, kje je?«

»Kaj me briga, kje je, mir nam daj!«

»Ali jaz ga moram najti, k računskemu podčastniku mora!«

Že prav, sem mislil in niti odprl oči.

»Čujete, ljudje, ali je pod tem šotorom enoletni prostovoljec?«

»Hudiča, ali bo že enkrat mir! Kaj vpiješ okoli ko da se svet podira, če ga ne moreš najti! Mir nam daj!«

»Išči — kdo ga naj najde v tej temi in snegu! Zavojček je dobil po pošti, pa mu ga hoče računski podčastnik osebno izročiti! Moram ga najti!«

Zanimalo me je. Zavojček...

Ali nočem! Naj čaka do jutri, preutrujen sem, preveč slabovoljen, da bi me i zavojček spravil na noge in do drugih misli.

»Enoletni prostovoljec... hola... enoletni prostovoljec... Pošta... Zavojček...«

»Tu blizu mora biti! Videl sem ga, ko je slonel ob hišni steni! Morda je še zmeraj tam, ker ni dobil mesta pod šotorom.«

»Kdo me kliče?« sem rekel malomarno.

»Dnevni korporal! Koliko časa vas že iščem! Dobro da sem vas našel! Mal zavojček ste dobili po pošti!«

»Kje je?«

»Hotel sem vam ga prinesti, ali računski podčastnik ga mi ni hotel dati, rekel je, da morate priti sami ponj!«

»Jutri, danes ne, preizmučen sem!«

»O, prav gotovo je kaka cigareta notri! Kam bi šel jaz sedaj za eno pošteno cigareto!«

»Ako so cigarete, bodo i jutri prav prišle!«

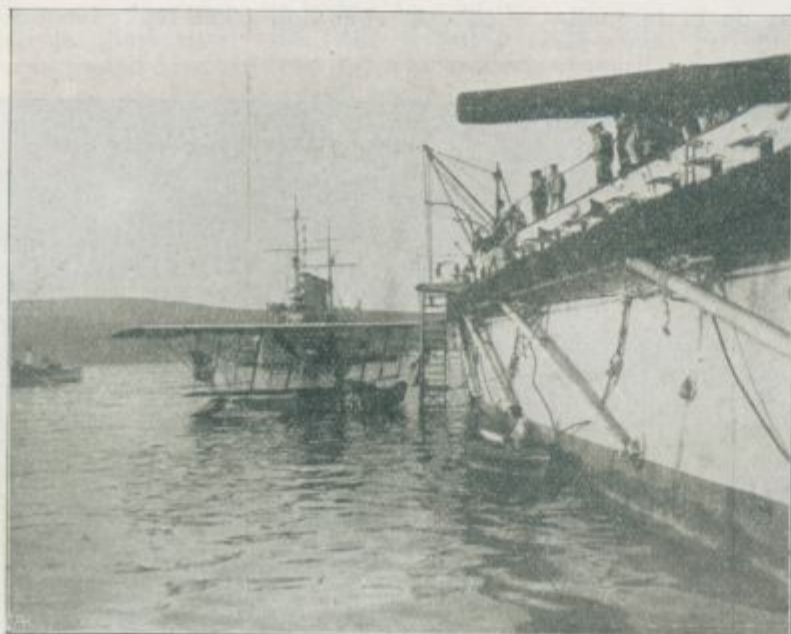
»Kaj, vi si ne želite v tem snegu potegniti par krepkih dimov vase, da se razlijejo po vsem telesu in store bolje ko peč in jed? O, da sem na vašem mestu!«

»Ali je daleč do kuhinje?«

»Ni! Na drugi strani vasi takoj izza zadnje hiše je kuhinja! Ni dvesto korakov ni do tam!«

Vrgel sem plahto za šotor z nog na tornistro in puško in mu sledil.

Ali bilo je do tam i čez tristo korakov, ne dvesto, po debelem snegu gaziti je bilo mučno in neznosno.

Ladja »Tegetthof« s hidroplanom.

Skoro sem se že kesal, da sem se dal pregovoriti, ali korporalu nisem mogel reči žal besede, ker je bila sama sladkost in gostobesednost. Kam vse to meri, bi lahko mislil, če bi ne bil tako proketo slabe voje, da sem bil zadovoljen, če on govori, in me pusti z vprašanji na miru.

Ko sva prišla do ognjev, je bilo že kuhano, kuharji so že odstavljali tiste kotle, ki jih imajo gorske čete, par ljudi okoli ognjev je že jedlo vročo menažo. Sredi ognjev je stal šotor, v katerem je gorela sveča.

Pod tem šotorom je kraljeval računski podčastnik.

»Gospod računski podčastnik!« sem rekel ob šotoru.

»Kdo je?«

»Enoletni prostovoljec!«

»A, vi ste! Dober večer, oprostite trenutek, takoj sem gotov s pisarijami!« Ako bi ne bil preizmučen, bi se moral čuditi prijaznemu tonu.

Par trenutkov pozneje je nekoliko razkril odprtino na šotoru in rekel: »Vstopite!«

»Ves sem moker, sneg se me drži na vseh koncih in krajih, samo zmočim vam vse, če vstopim!« sem se branil, ali vseeno je bilo povabilo tako vablivo, ker mi je zavel gorak zrak iz šotora po obrazu.

»Tak vstopite! Moj Bog, kdo ni moker! Vojna! — Vstopite, drugače mi sneg pada noter! Alo, hitro!«

Splazil sem se skozi ozki vhod, previdno in v svesti si pred koga pridem,

kdo je tako velikodušen, da me sprejme v mirno zavetišče.

»Tako! Samo še nekaj malega napišem, pa sem gotov! Potem se bova kaj pomenila!«

Prijetno je bilo pod njegovim šotorom; v veliki skledi je tlelo oglje in razlivalo po vsem prostoru prijetno, rahlo božajočo toploto, po tleh je bil razgrnjen debel konjski koc, skozi katerega ni prodrla mokrota zemlje, zakaj i med kocem in zemljo je bilo nekaj razprostrtega, menda slama.

Nehote sem stegnil roke do sklede z žerjavico in jih držal v toploti. Vse v kosti in sklepe sem začutil prijetno toploto, le noge so začele protestirati proti tej nenadni spremembi.

»Da, da, ta vojna! Te težave, ti napori! Le pomislite, koliko pisarjenja me čaka sedaj s seznamom izgub, ker je stotnija pri naskoku imela take izgube! Kar ne smem misliti na to! Pisarjenja čez glavo! Piši, piši in piši, pa nisi nikdar gotov, vedno več imaš pisanja!«

»Piši in sedi na gorkem v svojem šotoru...« sem mislil, rekel nisem ničesar.

»Skrbi za kuhinjo, tekaj okoli, da sploh kaj dobiš! In če ni vse v najlepšem redu in o pravem času, pa dobiš dolg nos! In v tem snegu pod šotorom!«

»E, da sem jaz na tvojem mestu...« sem mislil in gledal v živo žrjavico.

»Tako, sedaj sem za danes gotov!« Odložil je pisarjenje. »Ali veste zakaj sem vas klical?«

»Čul sem nekaj! Menda sem dobil po pošti zavojček!«

»Zavojček! Človek božji, zavojček, v katerem je najbrž tobak — in vi rečete to tako ravnodušno ko da bi vam bilo vseeno, kaj je v njem, vi, tako strasten kadilec, sedaj, ko nima pri vsej stotniji nihče trohice božje travice, v razmerah, ko bi dali nekateri za en dober dim krono!?...«

Posegel je naglo v košaro za svojim hrbtom in izvlekel mal zavojček, dobro zamotan v žolto platno, skozi katero ni mogla mokrota.

»Pogledal sem naglo naslov.«

»O, Janez...«

Veš, Janez, da si fant od fare sem vedel že davno in sem te rad imel in spoštoval, ali da si videl v tistih trenutkih v moje srce, bi majal z glavo in rekel: »Kako ga le more taka malenkost tako prevzeti! Kaj bi, saj ni vredno govora!« In vendar bi me bil vesel in se veselil mojega veselja in bi podil s svojo prijateljsko besedo te trpke misli, ki so v teh trenutkih odbežale v temo in sneg čez deveti hrib.

Štiri različne vrste božje travice so se mi smejale nasproti, poleg njih cigaretni papirčki in vžigalice.

Janez, pozdrav in iskrena zahvala ti! Okoli vratu bi ti padel, da sediš na mestu računskega podčastnika.

»Ali nisem imel prav, da bo tobak?« Tuje mi je zvenel glas.

»Izvolite!« sem mu ponudil. Zdelo se mi je, da je nekoliko debelo pogledal, ker mu nisem ponudil vsaj enega celega paketa, nego samo, da si zvije eno cigareto. Na žrjavici sem prižgal prvo cigareto in vlekkel, ne, požiral sem s slastjo in naslado zopet enkrat po tednih prijeten dim dobre cigarete, po dnevih zopet enkrat sploh dim, dim dobre cigarete, ne dim tistega tobaka, ki je za pipo, pa je moral v potrebi biti dober za cigareto.

»To se prileže!« je rekel računski podčastnik.

»Meni tudi!«

»Pisal sem že parkrat domov svoji ženi, da mi pošlje kaje, pa nisem dosedaj ničesar dobil! Vse bi človek še prestal, če bi le imel vedno pri roki dobro cigareto, da si z dimom prežene neprijetne misli in lajša težave!«

Pritrdil sem mu, vesel, da me je privedel na take misli. Kaj mi odslej težave, če jih bom pa lajšal s kajenjem, kaj glad, če ga bom tolašil s kajo, kaj zima, če bom grel roke na cigareti! Ako mi bo vsega manjkalo, kaje bom imel dosti in tolašil se bom s tem.

Ker so se začele buditi v meni pri kajenju in prijetni toploti zopet misli, ki jih misli človek, kadar se zaveda, da vkljub vsej revščini le ni popolnoma zapuščen in osamljen na svetu in da še bijejo srca zanj, sem lahko uvidel, kam meri nenavadna in več ko nameravana prijaznost računskega podčastnika. Posegel sem v vsak paklič od štirih vrst in mu podal tobaka, da bi moral biti zadovoljen, če ne bi pričakoval, da bo dobil cel paklič. Ali v meni se je naenkrat vzbudila ekonomska misel, kako treba gospodariti s tobakom, da ne bom čez par dni zopet

Ladja, torpedirana pri Kotoru in hudo poškodovana v zadnjem delu.

gledal, kako puham oblake gorke sape v zimski dan, in ne oblačkov dišečega dima.

Računski podčastnik se je zahvalil in začel zopet s svojimi pisarijami. Posloval sem se. Neprijetno me je streslo,

ko sem stal zopet v snegu, ali hipno sem se potolažil: Pod plaščem sem stiskal tobak! S kajenjem si bom lajšal mrzlot!

Dnevni desetnik je očitno čakal name, zakaj komaj sem prilezel iz šotora, je bil že pri meni.

»No, ali se kesate, da ste prišli sem? Vedel sem, da se ne boste kesali, zato sem vas toliko časa iskal in se trudil v tem snegu in mrazu!«

»Zvijte si cigareto!«

»O, hvala! Stopite k ognju, da si malo ogrejete ozeble noge!«

Pri ognju so mi prostovoljno, skoro spoštljivo dali mesta, najboljše mesto, da sem se mogel razkošno zlektniti. Kuharji in trenski vojaki so sedeli okoli ognja, zabavljali čez zimo, tožili, ker ni od nikoder dobiti tobaka, pa če bi ga plačal s srebrom. Le kako sem ga jaz mogel dobiti po pošti! Ali je dovoljeno, da se pošilja? In koliko se sme poslati? O, ko bi vedeli, da je dovoljeno, kdaj bi že pisali! Ali takoj jutri pišejo vsi, vsi brez izjeme! In tedaj... O, tedaj mi da vsak rad deset cigaret za eno, če mu je dam sedaj, ko je tako potreben, željan dobre kaje... Srečen jaz, ker imam tobak!

Paklič je romal od rok do rok.

Naenkrat sem postal dober človek, ki bi dal menda plašč se sebe za svojega bližnjega, človek, ki ni kar nič nadut, dasiravno je enoletni prostovoljec, ki bo postal v kratkem častnik. O, vsi mi privoščijo in žele, da postanem čim prej kadet! Dobro tistim, ki pridejo pod moje poveljstvo!

Zoprno mi je bilo to govorjenje, ker sem vedel, da bi ga ne govorili, če bi ne pušili mojega tobaka.

Ko sem se dvignil in odhajal, je stopil dnevni korporal par korakov z menoj.

Službo ima, je menil, službo v taki noči! Ne sme spati, dasi je tako izmučen, da komaj stoji na nogah! Ne sme spati, ali kako se obdržati čuječega?! O, če bi bil tako dober, da bi mu dal malo božje travice, da bi si preganjal spanje! Bog obvaruj, da bi hotel zastoj od mene! Ne, samo na posodo! Takoj jutri bo pisal domov, gotovo mu pošljejo, in tedaj mi bo vrnil desetero! Sam lahko vem, kako težko je v takih nočeh imeti službo!

Posegel sem z dvema prstoma v paklič in mu podal tobaka za par cigaret. Zahvala in da mi ne bo tega nikdar pozabil.

Medpotoma sem srečal kuharje, ki so že razdelili menažo na stotniji. Eden mi je povedal, da je nekdo prejel zame menažo. Zaupno je pristavil, da mu je on svrhal jedilno skledico, da je nalašč ulovil v kotlu najboljše kosce mesa in mi jih dal.

»Kaj ta tudi že ve?« sem pomislil. In stisnil sem mu v roko malo tobaka.

Eden je res prejel zame menažo. Ko je prišla kuhinja, so se v prvih hipih ljudje obotavljali, ali pozneje je le premagala čarobna beseda »menaža« vso utrujenost, zlezli so izpod šotorov in se zgrinjali h kuharjem. Tisti, ki je prejel zame menažo, je vedel, da sem odšel k računskemu podčastniku, vedel je pa tudi, kje sem pustil tornistro, zato je odvezal od nje jedilno skledico in prejel zame jed. — In — je rekel — ako ne bi hotel postaviti z njim šotora, ker je z dvema skupaj, pa je trem pretresno.

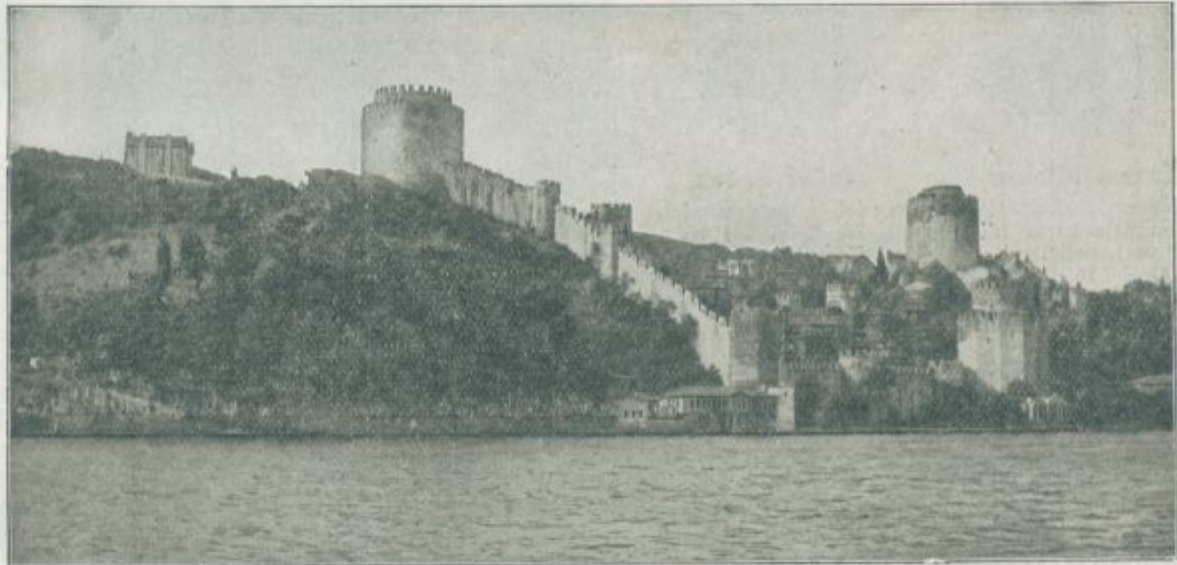
Ta tudi že ve!

Ne samo ta, vsi vedo! Eden mi ponuja šotor, ker sta samo dva v njem, pa se more še tretji stisniti v njem, drugi meni, da ni pod njegovim šotorom zemlja tako premočena, ker je ležalo kamenje na njej, tretji zatrjuje, da me ni opazil, ko sem iskal druga, s katerim bi postavila šotor, korporal meni, da gre samo enako z enakim, naj se poslužim njegove gostoljubnosti, pešca, ki spi z njim pod istim šotorom, bo že kje drugje namestil.

Ciničen zavrnem nagovore in ponudbe! S tistim, ki je prejel zame menažo, sva začela postavljati svoj šotor.

Ali v ljudeh je bila prva utrujenost in izmučenost menda premagana; želja po kaji se je vzbudila zlasti sedaj, ko so nasitili prazne želodce.

Eden je priskočil na pomoč pri po-

Turčija: Bosporske utrdbe.

stavitvi šotora in mi iztrgal iz rok puško, na kateri bi imel biti naslonjen šotor. Zakaj le ne zapovem kot podčastnik ljudem svojega voda: Ti in ti bosta postavila zame šotor! Drugi podčastniki delajo tako! Predober sem, to je z mano! je govoril.

Ako bi hotel prodati eno cigareto?! Kolikor hočem mi plača zanjo! Hočem? je prišel vprašat drugi.

Ako se spominjam, da mi je dal enkrat v veliki stiski komisnega tobaka, ko je sam bil že z njim pri kraju? je spominjal tretji.

Ako še vem, kako je bilo takrat, ko nismo imeli ničesar jesti, pa je on nekje iztaknil par krompirjev in dal meni enega? je pravil četrti.

Le kako, da niso vedeli, da se lahko dobi po pošti tobak! Ne bi ga stradali sedaj, da so vedeli! Ali v par dneh... Tedaj ga bo v izobilju, tedaj...

Saj bi mi ponudili denar, ali ker vedo, da denar dandanes na bojišču nima pomena, naj le pomislim, kako je bilo tedaj, ko mi je ta ali oni storil uslugo...

Srečen jaz, ker sem dobil tobak... Ali bi bil tako prijazen, da bi dal za eno cigareto...

Drugi paklič je že shlapneval. V prvih trenutkih je sicer kipela jeza v meni in trden sklep, da jim poplačam, pozneje trpek smehljaj, ko sem videl, koliko dobrot mi je že storil ta ali oni, na katere sem že davno pozabil, slednjič sem moral poseči v zavojček in poplačati enako z enakim.

Ali mislite, da sem imel mir, ko sva legla v šotor in ga zaprla? Kaj še!

Eden je prišel od nekje in potrkal na šotor in vprašal, bi li morda potreboval kosček sveče, da si razsvetlim v šotoru. Z levico sem posegel po sveči, z desnico sem mu podal malo tobaka.

Nekdo je iztaknil — sam Bog ve, kje in kako — eno jabolko. Ako le hočem, rad mi je podari!

Ali potrebujeva žrjavice v šotoru, da nama bo topleje? Pred par šotori so zakurili ogenj. Deske in drva so menda izruvali iz hišnih sten, ker drugo kurivo je bilo že davno porabljeno.

»Dobili ste tobak, šele sedaj zveš! Pa mi niti ne poveste! Od drugih moram zvedeti in priti sem!« sem čul od zunaj glas četvodje od našega voda.

In že ko so lezle oči skupaj in je žrjavica razširila prijetno toploto pod šotorom in je bilo prav udobno pri svitu

sveče in sem bil vesel, da govorjenje nekoliko pojema in bo zdaj zdaj popolen mir — še tedaj je prišel eden od kuhinje in me zval po taborišču. Lahko mu je bilo izslediti! Kdo ni vedel, kje je moj šotor!

Od narednika je bil poslan ta slednji, prinesel je v poljski steklenici požirek slivovke, ki je ostala gospodu naredniku iz boljših časov. Obžaluje, da nima več, drugače bi več poslal, ker ve, kako dobro se prileže taka pijača v taki noči...

BOY.

Roman. — Španski spisal Luis Coloma.
Prevel A. Kalan.

(Dalje.)

VII.

Tedaj je pričel Boy s svojim poročilom; toda takoj pričetkoma je z nepričakovanim vprašanjem zistem jednačb, ki je onj večer ž njimi mučil mojo radovednost, pomnožil z novo nepoznanko, rekoč:

»Ali se še spominjaš gospodične Bollullo?«

»Gospodična Bollullo?« ponovim zmeden; ob tem imenu se spominjam jaz le vasice v grofovini Niebla, kjer imam pašnike, in nekdanjega lekarnarja v mornarski šoli, kjer si ti — od tedaj je že več nego deset let — za njegovo ženo skrpal precej žaljivo satiro, kako priprosto in z malim je napravljala prsni sirup.

»Krasna pesemka res,« reče Boy in obraz se mu zasveti kakor z lovorjem ovenčanemu pesniku. »Prava poučna pe-

sem v štirih kiticah, ki smo jo, kadarkoli se je lekarnarica prikazala ob oknu, vselej na vrtu zapeli v zboru s tedaj tako priljubljenim, a neumnim, komičnim verzom:

»Bil je rumen, ne, rumen ni bil,
pa vendar bil je rumen, saj sem ga videl.«

»Res je!« vzkliknem in nisem mogel, da se ne bil smejal, ko sem se spomnil teh davnih neumnosti. »Vem še, da se je lekarnar pritožil pri adjutantu Ballesta; ti pa si temu odgovoril prav resno, da oni kos literične poezije celo tvoj ni in da je iz neke ekloge Garcilasove.¹

»In tepec mi je verjel in ni mi bilo treba sedeti... Da pa veš, kako se stvari

Ernest Mlakar

gojenec Misij. družbe,
rojen 9. januarja 1897
v Divači, padel v boju
pri Gorici 16. avg. 1916.
R. I. P.!

Jožef Peček

padel je za domovino
dne 9. julija 1916.
Na svidenje nad
zvezdami!

prav nič na jasnem. »To se pravi torej, da je grofica Porrata tudi v sorodu z »zelenim ptičem?«

»Ne, ker pri sorodnih ljudeh je slučaj tak kakor pri sorodnih številkah; številki, sorodni druga z drugo, ni da bi morali biti sorodni tudi s tretjo... Moja mačeha je po svoji materi Mariji Riti Lopezovi v sorodu z Joaquin Lopezom, z grofico Porrata pa je v sorodu po mojem očetu Francesco de Paula Bollullo. Ti ne veš, da grofica nosi

Kapelica, edino nerazstreljeno poslopje v goriški vasi.

po materi ime Bollullo de los Infantes; moja mačeha pa se imenuje nakratko Bollullo brez repka. Pred par leti pa sta se seznanili v Trouville, mnogo sta občevali in brez dvoma v svojih razgovorih dognali, da izhajajo Bollulli z repkom in brez repka skupno od Adama in Eve ali, če

Lovro in Alojzij Šolar

brata iz Žaloš pri Podnartu, padla prvi 9. in drugi 19. julija 1916.

V junaštvu združena in v plačilu!

imaš rajši, od kače v raj; od tedaj sta se dogovorili, da sta si v sorodu ter sklenili zvezo za mir in vojsko. Zato sem sam videl v Trouville posetnico moje mačeha z naslovom:

Vojvodinja pl. Yecla itd.,
roj. Bollullo de los Infantes.«

»Ali je bilo tudi na kartah zabeleženo, da je v sorodu z Joaquin Lopezom?«

»Ej, o tem sorodstvu nič ne pove, pač

pa mislim, da je dobro izrablja... Takega sleparja pač vojvodinja pl. Yecla roj. Bollullo de los Infantes ne sme imeti ne med dedi in ne med stranskimi sorodniki. To je jasno. Gotovo si že tudi opazil, kako rade se rodbine ponašajo s tem, da so v sorodu z velikimi, slovečimi možmi, nobene pa ni, ki bi imela med svojimi predniki kakega hudodelca, in vendar je hudodelcev več nego velikih mož. Zato bi se o tej stvari dala napisati zanimiva knjiga, morda z naslovom: »Nerodovitnost obešencev in copnic. — Hudodelci nimajo potomcev.«

Nato mi je Boy pripovedoval vse podrobnosti o nesrečni poroki očetovi z ma-

Filip Skvorc

vojak 87. pešpolka,
umrl na italijanskem
bojišču, zadet od grana-
te, dne 28. jul. 1916.
Bog s Teboj!

Ivan Vidmar

rojen v Šmarci dne 26.
aprila 1892, umrl v voj-
nem ujetništvu na Ru-
skem l. 1916.
Lahka Ti tuja zemlja!

čeho, ki so jo obhajali tedaj, ko je bil Boy na prvem morskem potu na Kubo; pravil je, kako smešno pretirano prijazna je bila mačeha z njim, da bi si ga pridobila in podjarmila svoji volji; nato, kako ga sovražila in preganjala, kako je lagala in spletkarila, da bi razdvojila očeta in sina ter Boya pregnala iz očetove hiše. To je naposled tudi dosegla, ker je Boy sam to hotel in s to namero svojo mačeho smrtno razžalil. Stvar je bila ta-le:

V pričetku zakona se je stari vojvoda pl. Yecla trudil, da uvede svojo novo soprogo med visoke kroge glavnega mesta, in da jo tam udomači. Zato je prirejal pojedine in veselice in vabil odličnjake, ki pa se niso vselej odzvali, in tudi taki, ki so prišli, so bili docela hladni, ker je bila nova vojvodinja naduta, afektirana in polna smešnih zahtev; kajti tudi v senci tako odlične hiše, kakor so bili Yeclovi, navadno ljudje ne čislajo teža, čemur so se enkrat že posmehovali.

Neki večer je ostalo po diplomatični večerji v dvorani še več povabljenih, kjer je stari vojvoda sijajno kazal, kaki dvorjani in olikanci so bili plemenitaši stare šole, ki so vedno redkeji, in kjer je novopečena vojvodinja pri vsakem koraku vihala ušesi, ne toliko, ker ji je nedostajalo omike, marveč vsled izobilja ničemurne samozavesti.

Nesreča je hotela, da je nekdo naprosil Boya, naj zaigra na pianino kako andaluzijsko pesem ter naj jo spremlja s svojim lepim baritonom. On se je branil, tako da ga je končno tudi mačeha, ki ni poznala nobenega takta, in ki je neumestno rada poudarjala v javnosti svojo materino veljavo, kar je posebno rada storila v večji družbi nasproti Boyu, nekako učiteljski opomnila:

»Poj, sinko, nikoli ni lepo, če se kdo dá preveč prositi.«

Zlodej nadutosti je motil mačeho in zlodej vseh zlodjev je begal Boya, ki ga je, kakor se je zdelo, imel pod posebnim svojim varstvom.

Boy se vsede h klavirju, ne da bi zinil besedo in preludira sijajno smešni komad:

»Rumen je bil, ne, ni bil rumen...«

kotljajo,« je nadaljeval Boy nenavadno otožen in resen, »ti povem, da me oni verzi niso sicer dovedli na Parnas, pač pa v nevarno zažgato, kjer se nahajam sedaj. Verjemi mi, Burundko, da so stvari, ki jih hudobec skupaj zmeša, Bog pa se dela, kakor da bi ničesar ne videl... Oni lekarnar, Francesco de Paula Bollullo, je otvoril pozneje lekarno v kopališču N., kjer je moj oče preživel nekaj poletij; da bi si pozdravil svoje namišljene bolezni in svoj revmatizem. Dolgčas je v takih kotih in moj oče je mnogo in podomače občeval s tem lekarnarjem in z njegovo ženo in hčerjo. Žena, moja junakinja prsnege sirupa, je bila rojena Marija Rita Lopez in je teta tukajšnjega brivca, ki mu pravijo »zeleni ptič.«

Posebno pozoren sem postal, ko sem čul to ime, ki je bilo meni najbolj nepoznano izmed vseh nepoznank; sedel sem na naslonjač in odložil cigareto.

Boy je nadaljeval:

»Hčerka, ki se je že za časa moje pesmi razcvetala, se je razvila z leti v neiskano devico v srpanu.

»In to je gospodična Bollullo?« ga živahen prekinem.

Boy me pikro pogleda od strani, malo zakrivi ustnice, zmaje z glavo in popravi:

»Ne, to je bila gospodična Bollullo. Danes je ona eksclenca gospa vojvodinja Yecla, markiza Villarosa in Montañana in še s šestero nadaljnimi plemenitaškimi naslovi.«

»Tvoja mačeha!« vzkliknem.

»Da, ona, kakor je in živi.«

Nisem se mogel zdržati in nehote sem razodel svoje najskrivnejše misli, ki sem se z njimi trudil te različne ljudi spraviti v zvezo z Boyevim položajem.

»Torej je tvoja mačeha teta Joaquina Lopez?«

»In grofice Porrata,« dostavi Boy s tako trpkim glasom, da me je prav pretreslo.

»Sedaj mi je vse jasno,« sem rekel nepremišljeno, kajti v resnici nisem bil še

¹ Garcilaso dela Vega »knez-pesnik«, španski lirik 16. veka.

Nato pa je s polnim glasom, z največjo drznostjo in s čudovitim mirom, kakor bi prepeval kako božično pesem, pel pred vso разоčarano družbo ono zloglasno pesem o prsnem sirupu, izrodku tedanje njegove domišljije, ki ga je vojvodinja Yecla roj. Bollullo de los Infantes le predobro poznala.

»No, kaj tako neotesanega,« sem dejal, pa sem se moral vendar le smejati komiki slučaja. — »Pa vendar nisi pel cele pesmi?«

»Vso, ne da bi bil izpustil kako črko. Vse, dokler je bil slavni prsni sirup narejen, pri čimer seveda kotla nisem pozabil.«

»No, to je bilo nekaj groznega, Boy! — In kaj potem?«

»Kaj potem? — Vsi so stali potrti, kakor bi bil kotel, ki igra v pesmi svojo ulogo, izpod stropa padel v sredo salona...«

»In tvoja mačeha? Kaj je rekla?«

»Kaj je rekla? — Nič, samo pogledala me je in to mi je bila dovolj jasna beseda... Tako najbrže pogledajo hijene-mačeha svoje pastorka.«

»To ti rad verjamem... Kako da si mogel tak biti? To je največja vseh grdih neumnosti, kar si jih zakrivil. — In tvoj oče? Kaj je on storil?«

»Oh, moj ubogi oče se mi je smilil v srce. Toda kaj sem hotel, saj veš, tak sem. Najprej napravim neumnost, potem pa razmišljam, ko se enkrat ne more nič več preurediti. Začetkoma oče ni prav razumel, kaj pesem pomeni, vendar je čutil, da je to neopravičljiva nedostojnost in zato me je s svojim grmečim glasom zapodil iz dvorane. Ko so mu pa dopovedali, kaj je pravzaprav s pesmijo, je ostavil tudi sam dvorano, ne da bi bil rekel besedo... Od tedaj ga nisem nikoli več videl. Drugo jutro je poslal k meni svojega zaupnika Don Juan Siguenza z ukazom, da moram še isti dan ostaviti hišo in da ne smem nikdar več misliti, da imam na zemlji še očeta.«

»On pa ti je gotovo določil vzgojino na leto in se dogovoril s teboj glede dediščine po materi?«

»Nič... prav nič... Samo vrata mi je pokazal, drugega nič!«

»In od česa si odtedaj živel?«

»Od svoje plače in od denarjev, ki sem jih dobival pri oderuhih.«

»Toda zakon ti daje pravo, da zahtevaš od očeta vse, kar rabiš za življenje.«

»To mi je znano, toda grehu moje zahteve stoji nasproti krepost »ne dati« in moj oče ima te kreposti prav za naprodaj.«

»Svojo zahtevo ti lahko po sodišču doženeš.«

»Te ga pa jaz nikoli!... Sin ne sme v nobenem slučaju tirati očeta pred sodnike! — Neumnosti lahko napravim še več... a podlosti nikdar.«

»Zakaj pa nisi prosil očeta oprostčenja?... Ali mu nisi nič pisal?«

»Več nego dvajset pisem, ki pa jih je gotovo Bollullo de los Infantes vse ulovila... Sedaj imam dokaz, da ta ženska nekaj izredno zlobnega namerava. Grofica Porrata je njena tajna policija in brivec Joaquin Lopez...« (Dalje.)

Doma.

† Ernest Mlakar

je bil rojen 9. januarja 1897 v Divači. Bil je zelo nadarjen, obenem pa marljiv in pobožen. — V šolah je bil med najbolj-

šimi dijaki, ako ne najboljši, kajti v vseh predmetih je imel »prav dobro«. Ni se pa bavil samo s šolskimi predmeti, ampak učil se je tudi tujih jezikov, zlasti pa se je zanimal za abstinenco. Srčno je želel postati misijonar, a v šesti šoli je moral odriniti k vojakom. Bil je silno ljubezniv značaj, tako da si je takoj pridobil srca vseh. Njegov poveljnik, ki je sporočil materi prežalostno novico, da je padel 16. avgusta 1916 v bojih pri Gorici njen nad vse ljubljani sin, pravi, da je njegova izguba tem bridkejša, ker si je s svojo ljubeznivostjo in prijaznostjo pridobil spoštovanje predstojnikov in tovarišev.

Pokopan je na kvoti 171 pri Gorici; z njim so legli v grob premnogi upi, ki smo jih stavili vanj. Kako pozoren je bil na vse, kaže njegova menda sploh zadnja dopisnica, s katero je čestital svojemu

Zopet ob tej priliki kakor vsak dan na bojnih poljanah se je pokazala neomajna zvestoba Slovencev do cesarja v kristalno-čisti luči.

Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovencev ne gane!

Svetovna vojska.

Najveselejša novica iz zadnjega tedna je naša zmagá nad Romuni pri Hermanstadtu. Romuni so vdrli na Sedmograško s tremi velikimi armadami; ena izmed teh treh armad je bila deloma uničena, deloma razkropljena. Za seboj je imela romunska armada visoke gore z enim prelazom, ki so se ga pa med bitko naše čete polastile. Premagani Romuni so bežali v gore; veliko so jih ujeli, posebno so pa dobili veliko bojnega blaga, topov, strojnih pušk, streliva, živil, vozov. Naše

London: Vrvenje pred »Angleško banko«.

bivšemu ravnatelju g. dr. Lovro Požarju za god. Lep dokaz njegovega vedno plemenitega srca!

Počivaj v miru, nepozabni Ernest!

Po svetu.

Cesarjev god.

Bolj skromno kakor v mirnem času, vendar tem srčneje so avstrijski narodi obhajali 4. oktobra god svojega častitljivega cesarja. Zunanjih slovesnosti ni bilo, a tem bolj iskrene so bile molitve, ki so jih verniki pošiljali pred prestol Gospoda vojskinih trum po cerkvah, kjer se je vsepovsod ob obilni udeležbi opravljala slovesna služba božja za presvetlega vladarja. Povsod se je razlegala veličastna cesarska pesem: Bog ohrani, Bog obvaruj nam cesarja, Avstrijo.

Verniki so prosili Boga, naj v svoji neskončni previdnosti prikrajša dobo strašne vojske in podeli miroljubnemu našemu vladarju milost, da doseže za svoje narode časten in trajen mir, ki je podlaga blagostanju in sreči države in narodov.

čete zasledujejo sovražnika. Pomen te zmage je važen, ker drugim dvema armadama Romunov manjka zveze. Misel Romunov, da bodo kakor na sprehodu zasedli Sibinjsko, je onemogočena. — Tudi pri prehodu čez Donavo južno od Bukarešta niso imele rumunsko-ruske čete sreče. Komaj so se ustanovile na nasprotnem bregu, že so jim naši monitorji razdrli mostove in čete na suhem so jim grozile, da jih obidejo, zato so se morali v neredu hitro umakniti.

Na ruskem bojišču so zadnji čas divjali strašni boji; Rusi so napadali posebno kraje proti Kovelu in Lvovu z največjo silo, a tudi z najstrašnejšimi izgubami; naši so obdržali vse svoje postojanke. Iz Karpatov ni bilo čuti o večjih bojih, ker je gorovje že s snegom pokrito. — Lahki so zopet pričeli z novo ofenzivo od Plavi pa do morja; upajmo, da Lahki tudi s svojo osmo ofenzivo ne prederejo naših vrst.

Pri Solunu se Bolgari dobro branijo proti Angležem in Francozom. Na Grškem so vedno hujše zmede: Venizelos na eni strani, kralj na drugi. V kratkem se mora vozati razvozljati. — Na francoskem bojišču strašno klanje in pobijanje, a nobene odločitve. Kar so sovražniki pridobili, so neprimerno drago plačali s krvjo.

Razno.

O kugi na Dunaju.

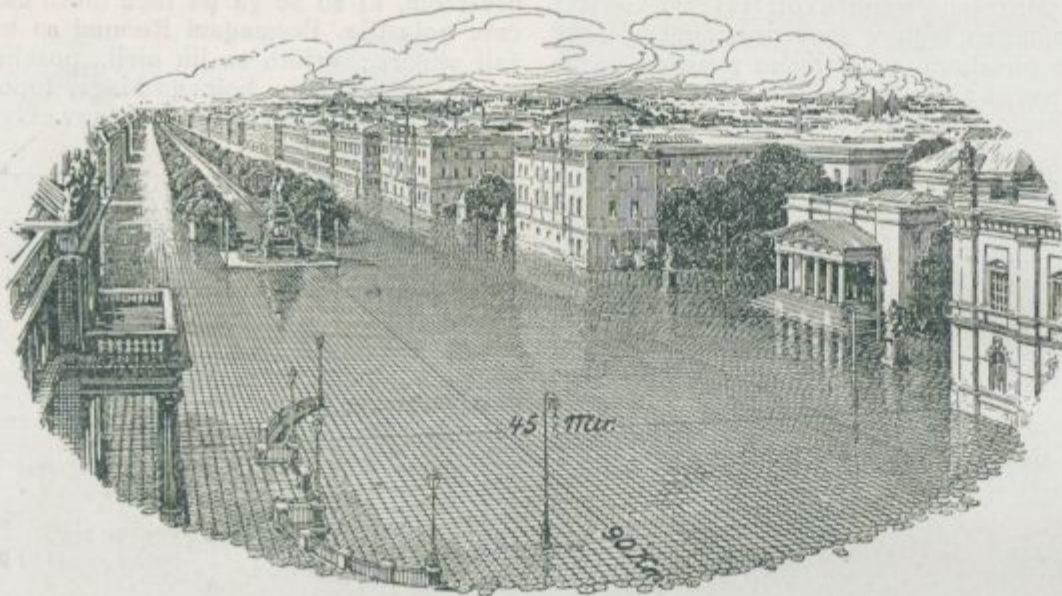
(Abraham a Santa Klara.)
(Konec.)

Tisti čas je prišel marsikdo v zanke smrti, ki je bil spravljen na ta ali na drug način veliko premoženja vkup. Ker so umrli otroci in žena pred njim, je prišlo to premoženje v roke nosačev in kopačev, ki so prišli do take množine denarja, da so dajali beračem na ulici po cele

nekaj, mu je padlo, ne de bi on videl, iz žepa pismo. On je hitel naprej od okuženega berača, ta pa je pobral z denarjem tudi pismo. Nekaj mož je videlo to in zavpilo, gospod se je vrnil in vzel pismo iz beračeve roke. To pismo je bilo Urijevo pismo, ki je izročilo gospoda v smrt; komaj da se ga je dotaknil, že ga je stresel mraz in ga je preletela vročina, in ko je prišel domov, je videl na sebi znake kuge. Berač je bil okužil pismo s svojim strupenim dihom.

Kuga je razvezala vezi prijateljstva. Marsikdo, ki je bil obdan sicer od cele garnizije prijateljev, je stokal sam na svoji

mu postreže, ker je zapustila bolna in smrti izročena vse. O Dunaj, ti si bil poprejši lepah Rahela, Bog te je pa izpremenil hitro v žalostno Kijo; bil si obljubljen dežela, Bog te je izpremenil v pusti Egipet, ti si bil studenec veselja, Bog te je izpremenil v izsušen vodnjak. Naj pomisli človek, kaka bridkost je to, če peljejo ozdravljeno ženo iz lazareta, pa srečajo voz, na katerem vidi svojega mrtvega moža; kako je hudo, če mora kopati hči grob za svojega očeta, ker ji noče storiti tega nikdo za noben denar — kakor se je zgodilo to deklici, ki je bežala s svojim očetom iz Dunaja, pa ju je dohitela pri prvi vasi smrt. Mnogo beguncev je končalo v gozdih in na polju, v podrtinah gradov, kamor so bežali pred kugo, pa ji niso ubežali; mnogo jih je bežalo preko vode, pa so nesli kugo s seboj ali pa so jo našli že kamor so bili pribežali. Ni bilo tiste dni na Dunaju drugega kakor jok in molitev, kamenje bi se moglo omečiti nad bedo ljudi; nebo se je bilo omračilo od žalosti in je pokrivalo več časa z malimi otožnimi oblaki solnce. Ko je bival sveti mejni grof Leopold na Golovcu, tedaj je bil Dunaj samo brezov gozd, v katerem so imeli lovci in gozdarji hišo, ki se je imenovala »brezov dvor«. S časom so posekali breze in so pozidali mesto Dunaj. Breze so odpravili iz Dunaja, šibe so pa še vedno tu, šibe s katerimi nas obiskuje in tepe pravični Bog.

Do marca 1916 znašajo stroški svetovne vojne 160 milijard mark. S to vsoto bi se lahko potlakala 45 m. široka in 90 kilometrov, t. j. v zračni črti od Ljubljane do Trsta dolga cesta s — cekini.

pesti. — Nevljudna smrt je zamahnila s svojo strupeno koso tudi po učenjakih. Bil je žalosten pogled, ko se je ustavil voz pred doktorjevo hišo in so naložili plačani hudodelci mrtvega učenjaka poleg mrtvega hlevarja, ki si pač ni mislil nikdar, da bo prišel kdaj v tako družbo. Tudi dijake je pobirala pogostoma smrt, dan za dnevom so nalagali učence vede na mrtvaški voz in niso si belili več glav. Marsikateri učenjak si je razbijal glavo z raziskovanjem, odkod prihaja kuga in kaj je njen vzrok. In ko je mislil na kugo in je govoril in pisal in razmotrival o kugi — je prišlo veliko zlo nadenj in spoznal je kugo na svojem lastnem životu.

Zgodil se je takrat tudi ta slučaj: Učen in pošten mož je šel malo na sprehod po mestu. Berač ga je zaprosil od daleč miloščine in oni je segel urno v žep, kajti tiste čase je delil vsak rad, hoteč odvrniti od sebe zlo. Ko je vzel učen mož nagloma mošnjček iz žepa in dal beraču

mrtvaški postelji, ko se ga je lotila in ga zaznamovala črna smrt. Prijatelji so bežali od njega, nikdo mu ni dal tolažilne besede, le z veliko silo in dobrim denarjem so dobili kako staro ribovko ali beračico, da mu je podala kozarec vode.

In usoda zakonskih v tem bridkem času? Trpljenje mater? Ne more se opisati tega drugače kakor s solzami. Ni mogoče čutiti in misliti, kaj so trpeli ta čas ubogi zakonski na Dunaju. Pečina sredi morja, ob katero butajo neprenehoma besni valovi, grozdje, ki preliva v stiskalnici solze, železo na nakovalu, ki se zvija pod udarci kladi — to je majhna prisposoda gorja tistih dni, ki so ga občutili zakonski.

Zgodilo se je, da je umirala žena ko so vlekli mrtvega moža od nje, otroci so kričali gladi, utešil ga je kmalu kruti pek, črna smrt. — Zgodilo se je, da so našli dojenca ob prsih mrtve matere, ki je sesal strup v sebe; da so vlekli mrtvo mater na mrtvaški voz in da je sililo drobno dekletce z glasnim krikom: »mamica!« na voz k materi. Zgodilo se je, da so našli na trgu Limberg zapuščeno dete pod molzno kozo, ki je prosilo z ročicami kozo, da bi ga podojila, kakor je dojila nekoč volkulja Romula in Rema. — Zapuščenih sirot je bilo toliko, da so jih nabrali cele vozove in da so zbrali v Spitlavi celo otročjo armado, ki pa je oblegala samo pokopališče in ga je zavzela brez vsakega truda.

Strašno, kadar je ležal mož mrtev v svoji postelji, v drugi postelji žena v vročnici, v zibelki mrtvo dete in bilo nikoogar ni, da bi dal ženi požirek vode — posel je bil izpraznil omare in zbežal. Strašno, kadar je umirala mati in je gledala svoje otroke, ki so stali od daleč z zamašenimi nosovi. Strašno, ko se je plazila bolna žena po vseh štirih do bolnega moža, da

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrirvana združba z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

ZALOGO vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga —

ZALOGO najboljših mlekarjskih izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka —

ZALOGO zajamčeno pristno vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Sp. Šiški št. 152) —

ZALOGO vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago —

ZALOGO raznih močnih krmil, gnojil, semen itd.

NB. Današnja številka ima zaradi pomanjkanja papirja 8 strani.

**Naprej,
zastava
slave!**

= deseta skupina pravkar najelegantnejše izvršenih razglednic „Vojska v slikah“. ☉ Dalje:

„Kaj maramo mi“
„Rožmarin“
„Čožoti“

Poslužujte se jih!

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovar.

A. P.

Vojna.

Zažarel je požar do neba ...
Ni mu bilo dosti gorja —
na ognjenem konju drvel je
v dalj,
da nove bi, rdeče plamene
vžgal.

Zahteval je žrtev, žrtev
jezdec ta,
strašan in krut moril je
brez srca.

Junak pred njegovim pogledom
ni trepetal,
boril se je, dokler ni truden
pal ...